

УДК 37.015.3

Кобка А. І.

група 5232м, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), Finik257@gmail.com

Трибулькевич К. Г.

д-р пед. наук, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв), tribulkevich@gmail.com

ВИЩА ШКОЛА ЗА КОРДОНОМ

У статті проаналізовано тенденції розвитку системи вищої школи за кордоном з урахуванням сучасних вимог світових та євроінтеграційних процесів. Увага акцентується на тенденціях глобалізації, інформатизації, демократизації, інтеграції і координації, стандартизації.

Ключові слова: вища школа, сучасні тенденції розвитку освіти, світові трансформаційні процеси у галузі освіти.

The article analyzes the tendencies of the development of the system of higher education abroad, taking into account modern requirements of the world and European integration processes. Attention is focused on the trends of globalization, informatization, democratization, integration and coordination, standardization.

Key words: higher education, modern educational trends, world transformational processes in the field of education.

Постановка проблеми. Зростання попиту на вищу освіту веде до глобалізації ринку освітніх послуг. Це, безумовно, сприяє процесу транснаціоналізації освіти та активізації міжцивілізаційного діалогу. На сьогодні спостерігається поглиблення інтеграційних процесів і розвиток міжнародного розподілу праці, тому виникає необхідність проведення країнами спільної освітньої політики, пристосування національних систем підготовки кадрів до кардинально змінених умов світового ринку, до існуючої в його найбільш динамічних сегментах професійно-кваліфікаційної структури робочої сили [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом дослідники трансформаційних процесів у галузі освіти (І. Гавриленко, О. Свідін, М. Лукашевич, Н. Тарапатова) наголошують на загальносвітовій тенденції трансформації організаційної моделі університетів від моделі класичного університету, тобто культурної інституції (колегіальної моделі), до університету як організації, що надає освітянські послуги (яку визначають як

управлінську модель). Н. Тарапатова пов'язує такий перехід із сучасними соціальними трансформаціями, серед яких кількісно-якісні зміни студентської когорти, загальне зростання попиту на вищу освіту, урізноманітнення освітніх вимог до університету з боку майбутніх вступників, посилення ринкового впливу на сферу освіти [4, с. 3].

Дослідниця також наголошує на такій сучасній соціально-економічній тенденції як інструменталізація освіти, тобто перетворення її на товар. Виникнення цієї тенденції вона пов'язує із трансформацією статусно-рольових позицій студентів в університетській організації у напрямку збільшення їх впливу у зв'язку із комерціалізацією сфери освіти [4, с. 8].

Метою дослідження є розгляд основних тенденцій розвитку системи вищої школи за кордоном з урахуванням сучасних вимог світових та євроінтеграційних процесів.

Викладення основного матеріалу дослідження. У цілому, національні системи вищої освіти у світі є оригінальними утвореннями із власними організаційними структурами, формами, змістом, які зумовлені специфічними рисами історичного розвитку і сучасного стану, своєрідністю та пріоритетами сьогоденних проблем. Як духовне історичне явище, вони збагачуються надбаннями інших культур, засвоюючи з них цінності, що додають нове до їх власних скарбів.

Усього існують чотири моделі вищої освіти за кордоном:

1. Німецька (гумбольтівська) модель ВО – функціонує із XVIII ст., за якою навчання і наукові дослідження у закладах вищої освіти є тісно пов'язані. Діє: ФРН, Австрія, РФ, Україна, Чехія, Польща тощо;

2. Французька модель університету – 2 блоки: університети і вищі професійні школи. Розглядає вищу освіту, як професійно-орієнтовану, тобто навчання і орієнтація на кар'єру є основою професійної програми, а наукові дослідження не є обов'язкові. Діє: Франція, Швейцарія, а також на території колишніх французьких колоній, деякі елементи можна побачити у іспанській системі ВО;

3. Англійська модель – це виховання елітного фахівця, який у першу чергу орієнтований на менеджмент. Охоплює такі країни: Великобританія, країни англійського домініону: Канада, Австралія, країни Африки, Нова Зеландія;

4. Американська модель – це підготовка людини, що здатна взяти на себе відповідальність за культуру. Наукові дослідження обов'язкові для викладачів – практична орієнтованість. Крім, США впроваджена і у ряді азійських країн: Японія, Південна Корея тощо.

У межах реформ у сфері вищої освіти [1], що відбуваються на Заході, можна виділити певні тенденції:

1. Спеціалізація. Вона спрямована на формування навичок самостійного пошуку перспективних напрямів методології досліджень і відповідних розробок. Її сенс полягає в тому, що в структуру освітнього має закладатися процес вироблення навичок пошукової, конструкторської, винахідницької діяльності. Як свідчить аналіз досвіду США, Японії, де це має пріоритетне значення, у промислово орієнтованих дослідженнях і розробках, у яких беруть участь майбутні фахівці, досягнуті значні результати, зафіксовані у відповідних документах.

2. Відхід від біологізованого тлумачення здібностей і віднесення на цій основі багатьох дітей в категорію «нездібних». Усе частіше в офіційних і неофіційних програмних документах простежується думка про можливість всіх дітей, незалежно від їх природного потенціалу і соціального положення, успішно навчатися за умови кваліфікованого викладання; про оптимістичний погляд на можливості учнів засвоювати навіть «складні» предмети. Такий підхід має визначальний вплив на вирішення головного питання: конструювання базового змісту освіти, що є обов'язковим для всіх і відповідає вимогам сучасної цивілізації. Особлива увага приділяється математичній, природничо-науковій і технологічній освіті.

3. Перебудова освітнього процесу спрямована на засвоєння знань із застосуванням творчих здібностей і закладання бази для науково-дослідної і конструкторсько-проектної діяльності. Слід урахувати й те, що традиційна лінія на професійну спеціалізацію кадрів багато в чому втрачає свою актуальність, оскільки технологічні структури розвиваються так стрімко і стрибкоподібно, що потенціал наукової інформації, накопиченої фахівцем в ході навчання, вичерпується. Наприклад, період «напіврозпаду» спеціальних інженерних знань складає нині від 2 до 5 років. З іншого боку, потребують посилення теоретичні дослідження у сфері педагогіки, що передбачає аналіз, оцінку, систематизацію емпіричного й узагальненого матеріалу з позицій певної концептуальної парадигми.

4. Посилення диференціації та індивідуалізації освітнього процесу за допомогою розвитку освітніх програм, орієнтованих на різні категорії студентів, а також розробка індивідуалізованих програм і визначення темпів навчання стосовно персональних особливостей і здібностей кожного студента. Також передбачається суттєве розширення диференціації та індивідуалізації навчання на основі створення нових поколінь навчальних програм з максимально конкретизованим рівнем навчальних успіхів, на який повинен вийти кожен студент. Його досягнення буде об'єктивно перевірятися викладачем за допомогою компактних методик.

5. Активний пошук нової методичної системи, орієнтованої не тільки на інтелект особистості, але й на емоційну та підсвідому сферу особистості. Вона має бути спрямована на те, щоб учень/студент з пасивного об'єкту перетворювався на активний суб'єкт навчального процесу.

6. Упровадження принципів безперервної освіти, створення нових типів навчальних закладів для неформальної освіти: народні будинки (Німеччина, Нідерланди); громадські мережі саморегульованої освіти (США); інформаційно-навчальні центри, суспільні зали, центри освіти жінок (Японія). Відбувається реалізація принципів безперервної системи освіти – системи базових ідей, які необхідно впроваджувати у процесі конструювання системи освітніх установ, супроводжуючих людину в різні періоди її життя. Серед них: поступальність у формуванні творчого потенціалу особистості; цілісність життєвого освітнього процесу; інтеграція навчальної і практичної діяльності; урахування особливостей структури і змісту освітніх потреб людини на різних стадіях її життєвого циклу; єдність професійної, загальної і гуманітарної освіти; самоосвіта.

7. Трансформування змісту вищої освіти. Воно передбачає: посилення соціальної і гуманітарної складових освіти, що може бути реалізовано через збільшення відносного обсягу предметів соціально-гуманітарного циклу. Для прикладу, у технічних ЗВО США 25% часу відводилося на гуманітарні предмети. У Массачусетському технологічному університеті – провідному технічному університеті США студент на кожному курсі здає той або інший гуманітарний предмет [3, с. 578-579].

Висновки. Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що модернізація системи вищої освіти за кордоном, за умов сучасних глобалізаційних процесів, спрямовується на розвиток фундаментальної науки, світових культурних цінностей, орієнтації на ідеали демократії і гуманізму, які необхідні для існування та розвитку громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Болонський процес. Національний звіт: 2007–2009. Київ, 2010.
2. Домбровська С. Якість освіти як одна із запорок вдалого державного реформування вищої школи України. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. Харків: Магістр, 2011. № 1 (39). URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2011-1/index.html> (дата звернення 14.10.2018).
3. Рапацевич Е. С. Педагогика. Большая современная энциклопедия. Минск: Современное слово, 2005. 720 с.
4. Тарапатова Н. Університетська організація в контексті трансформаційних процесів: автореф. дис. ... канд. соц. наук. Київ, 2007. 17 с.